

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2017 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny

Sekcja do spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Anna Stolarska

Protokolant: sekr. sąd. Tomasz Łukowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2017 r. w Gdyni na rozprawie

sprawy z powództwa **A. D. (D.)**

przeciwko **V. L. Towarzystwo (...) z siedzibą w W.**

o zapłatę

I zasądza od pozwanego V. L. Towarzystwo (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda A. D. kwotę 8.764,48 zł (osiem tysięcy siedemset sześćdziesiąt cztery 48/100 złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 24 marca 2017 roku do dnia zapłaty;

II zasądza od pozwanego V. L. Towarzystwo (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda A. D. kwotę 2.117,00 zł (dwa tysiące sto siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód A. D. wniósł pozew przeciwko V. L. Towarzystwu (...) z siedzibą W. o zapłatę kwoty 8.764,48 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 marca 2017 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu. W uzasadnieniu powód wskazał, że zawarł z pozwanym w dniu 21 grudnia 2006 r. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze Składką Regularną (...) potwierdzoną polisą nr (...) oraz że w dniu 22 grudnia 2016 r. powód za pośrednictwem swojego pełnomocnika złożył wypowiedzenie umowy wraz z wnioskiem o całkowitą wypłatę Świadczenia Wykupu i zaprzestał opłacania składek. Powód wskazał, że umowa uległa rozwiązaniu w dniu 2 stycznia 2017 r., a pozwany dokonał rozliczenia z tytułu umowy i ustalił wartość wpłaconych przez powoda składek na kwotę 109.000,00 zł, sumę wypłat na kwotę 50.672,77 zł, wartość części bazowej rachunku na kwotę 57.973,05 zł, zaś wartość Świadczenia Wykupu brutto na kwotę 49.208,57 zł, która to kwota została powodowi wypłacona, a pozwany potrącił kwotę 8.764,48 zł, stanowiącą 15,12% części bazowej rachunku, tytułem opłaty likwidacyjnej. Powód wskazał, że postanowienia umowne zawarte w § 25 OWU oraz w ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU, dotyczące zasadności i wysokości opłaty likwidacyjnej pobieranej w związku z wypłatą Wartości Wykupu, stanowią niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., gdyż nie zostały uzgodnione z nim indywidualnie, rażąco naruszają jego interesy jako konsumenta, a opłata likwidacyjna nie stanowi głównego świadczenia stron zawartej umowy. Powód wskazał również, że pozwany uzyskał kosztem powoda korzyść majątkową, nie mając ku temu żadnych podstaw prawnych, zaś w sprawie nie zachodzą podstawy do przyjęcia, że pozwany zużył korzyść w ten sposób, że nie jest już wzbogacony.

(pozew – k. 2-8v)

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości podnosząc, że postanowienia OWU regulujące wypłatę Wartości Wykupu nie stanowią niedozwolonych postanowień umownych. Pozwany wskazał, że postanowienia te określają główne świadczenia stron, co potwierdza przede wszystkim treść i systematyka umowy zawartej z powodem, zgodnie z którą Wartość Wykupu jest jednym z rodzajów świadczeń zapewnianych w ramach umowy (obok świadczenia z tytułu śmierci i z tytułu dożycia), a nadto bez zapewnienia w umowie wypłaty świadczenia w razie rozwiązania umowy ubezpieczenia, umowa ubezpieczenia nie może być w ogóle kwalifikowana jako umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. Ponadto pozwany wskazał, że sporne postanowienia umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny oraz że zawierając umowę powód miał wiedzę odnośnie obowiązku uiszczenia opłaty likwidacyjnej w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy, gdyż we wniosku o zawarcie umowy oświadczył, że otrzymał i zapoznał się z treścią OWU, zaś pozwany potwierdził warunki umowy niezwłocznie po jej zawarciu, doręczając powodowi polisę, a ponadto od dnia doręczenia polisy powodowi przysługiwał 30-dniowy okres na odstąpienie od umowy. Pozwany podniósł, że nie sposób zgodzić się z twierdzeniami powoda, iż pozwany w sposób nieuczciwy zataił czy próbował ukryć przed powodem istnienie ryzyka obciążenia powoda znacznymi opłatami likwidacyjnymi w sytuacji wcześniejszego rozwiązania umowy. Pozwany podniósł także, że sporne postanowienia umowne nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco interesów konsumenta, bowiem warunki wypłaty Wartości Wykupu są powiązane z kosztami ponoszonymi przez ubezpieczyciela w pierwszych latach trwania umowy, w szczególności kosztami akwizycji (które są rozliczane dopiero w chwili rozwiązania umowy), a także innymi kosztami bezpośrednimi (m.in. wynagrodzeniami pracowników, kosztami wystawienia i przekazania dokumentów ubezpieczeniowych, kosztami włączenia umowy do portfela ubezpieczeń) i pośrednimi (np. kosztami reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych), których precyzyjne wyliczenie w części przypadającej na umowę zawartą z powodem nie jest możliwe, jednak mają one realne znaczenie dla kalkulacji Wartości Wykupu. Pozwany podniósł przy tym, że żadne przepisy prawa nie zobowiązują go do wskazywania, na pokrycie jakich konkretnie kosztów przeznaczane są opłaty pobierane w ramach umów ubezpieczenia. Pozwany wskazał również, że z założenia umowa z powodem miała trwać 15 lat, zaś rozwiązanie umowy przed upływem tego okresu powoduje, że koszty ponoszone przez pozwanego nie mogą zostać w żaden sposób skompensowane zyskami uzyskiwanymi przez pozwanego z tytułu umowy ubezpieczenia i w konsekwencji są one kompensowane uwzględnieniem pomniejszenia Wartości Polisy o opłatę likwidacyjną. Pozwany podniósł również, że fakt uznania za klauzulę abuzywną postanowienia stosowanego przez innego ubezpieczyciela nie ma decydującego znaczenia dla oceny abuzywności postanowień wskazywanych przez powoda.

(odpowieź na pozew – k. 52-58)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 grudnia 2006 r. A. D. zawarł ze (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej: (...) S.A.) umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną M. Spektrum, potwierdzoną polisą nr (...). Miesięczna składka ubezpieczeniowa została określona na kwotę 1.000,00 zł. Umowa została zawarta na okres 15 lat, rozpoczynający się od dnia 21 grudnia 2006 r. We wniosku o zawarcie przedmiotowej umowy A. D. wskazał, że otrzymał i zapoznał się z treścią: Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na Życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym ze Składką Regularną (M. Spektrum/M. M.) o indeksie (...) (dalej: OWU), Regulaminu Ubezpieczeniowych Funduszy Kapitałowych o indeksie (...) - (...) oraz Wykazu Ubezpieczeniowych Funduszy Kapitałowych i Portfeli Modelowych oferowanych przez (...) S.A o indeksie (...).

(niesporne, nadto: wniosek o zawarcie umowy – k. 66-67, polisa - k. 12)

Zgodnie z ww. OWU przedmiotem ubezpieczenia jest życie Ubezpieczonego (§ 3), a zakres ubezpieczenia obejmuje następujące zdarzenia ubezpieczeniowe: 1) dożycie przez Ubezpieczonego Daty Dożycia, 2) Śmierć Ubezpieczonego w Okresie (...) (§ 4). Zgodnie z § 2 pkt. 20 OWU Świadczenie Ubezpieczeniowe to kwota wypłacana przez Ubezpieczyciela w przypadku zajścia któregokolwiek ze zdarzeń ubezpieczeniowych wskazanych w § 4. Zgodnie z § 7 ust. 7 OWU w każdym czasie trwania Umowy Ubezpieczający może złożyć pisemne oświadczenie o rozwiązaniu Umowy. W przypadku złożenia oświadczenia (...) postanowienia dotyczące zasad dokonywania wypłaty Wartości Wykupu stosuje

się odpowiednio. Zgodnie z § 25 ust. 1 OWU Ubezpieczający, od drugiej Rocznicy Polisy, ma prawo wystąpić o wypłatę Wartości Wykupu, pod warunkiem, że opłacił wszystkie Składki Regularne w należnej wysokości, wymagane do dnia złożenia wniosku, a Wartość Wykupu jest to Wartość Polisy pomniejszona o opłatę likwidacyjną zgodnie z § 25 (§ 2 pkt. 30). Wysokość kwoty do wypłaty, powstałej w wyniku naliczenia Wartości Wykupu, jest równa Wartości Polisy, obliczonej według Cen Jednostek Funduszy z najbliższego Dnia Wyceny danego Ubezpieczeniowego Funduszu Kapitałowego, następującego najpóźniej po drugim dniu roboczym od dnia rozwiązania Umowy, pomniejszonej o opłatę likwidacyjną, pobraną od wartości tej części środków wypłacanych z Rachunku Jednostek Funduszy, która stanowi wartość Jednostek Funduszy zakupionych z opłaconej Składki Regularnej, należnej w okresie pierwszych pięciu L. Polisy, po uwzględnieniu umorzeń Jednostek Funduszy, z zastrzeżeniem ust. 4 (§ 25 ust. 3). Zgodnie z ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU stawka opłaty likwidacyjnej w pierwszych dwóch L. Polisy wynosi 0%, a od trzeciego Roku Polisy wynosi: $100\% - (96,7\%)^{(K-T)}$, gdzie (...) to mniejsza z dwóch wielkości: a) liczba pełnych L. Polisy, za które została zapłacona Składka Regularna, b) liczba pełnych L. Polisy licząc od dnia zawarcia Umowy do dnia wystąpienia o wypłatę Wartości Wykupu, a K to Okres (...). Zgodnie z § 26 ust. 1 OWU z tytułu zawarcia i wykonywania umowy Ubezpieczyciel pobiera następujące opłaty: opłatę wstępną (związaną z zawarciem Umowy i pobieraną w dniu zapisania środków pochodzących z każdej należnej w pierwszym Roku Polisy Składki Regularnej oraz każdej zapłaconej Składki Dodatkowej), opłatę za udzielenie tymczasowej ochrony ubezpieczeniowej, opłatę za ryzyko (pobieraną miesięcznie z góry w każdym Miesiącu Polisy, przez cały czas trwania Umowy), opłatę administracyjną (pobieraną w każdym Miesiącu Polisy za czynności związane z administrowaniem umową), opłatę za zarządzanie aktywami Rachunku Jednostek Funduszy, opłatę za zarządzanie aktywami Portfeli Modelowych, opłatę za konwersję, opłatę likwidacyjną.

(niesporne, nadto OWU – k. 13-16v)

Umowa z dnia 21 grudnia 2006 r. została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez (...) S.A. Żadne postanowienia wzorca umowy nie były negocjowane między stronami.

(niesporne, nadto zeznania powoda - k. 101v-102, nagranie z dn. 09.11.2017 r. 00:02:43 - 00:34:17)

W dniu 21 października 2016 r. (...) S.A zmieniła nazwę na V. L. Towarzystwa (...) z siedzibą W. (dalej: V. (...) na (...) S.A.).

(niesporne)

Pismem z dnia 22 grudnia 2016 r., które wpłynęło do V. (...) na (...) S.A. w dniu 2 stycznia 2017 r., A. D. wypowiedział umowę o nr polisy (...) i złożył wniosek o wypłatę Wartości Wykupu środków znajdujących się na jego rachunku.

(niesporne, nadto pismo powoda z dn. 22.12.2016 r. – k. 68)

Na dzień rozwiązania umowy, tj. 2 stycznia 2017 r., wartość umowy wynosiła 57.973,05 zł, ustalona przez V. (...) na (...) S.A. opłata likwidacyjna wynosiła 8.764,48 zł, a ustalona przez V. (...) na (...) S.A. wysokość należnej do wypłaty Wartości Wykupu wyniosła 49.208,57 zł. Kwota Wartości Wykupu została wypłacona A. D..

(niesporne, nadto rozliczenie z tytułu umowy nr (...) – k. 37)

Pismem z dnia 10 marca 2017 r. pełnomocnik A. D. wezwał V. (...) na (...) S.A. do zwrotu kwoty 8 764,48 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie tytułem zwrotu nienależnie pobranej opłaty od wykupu świadczenia z umowy ubezpieczenia na życie z (...) nr (...).

(niesporne, nadto wezwanie z dnia 10.03.2017 r. – k. 38)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o ww. dokumenty złożone przez strony, których autentyczność i wiarygodność nie była przez nie kwestionowana, a nadto nie budzą one wątpliwości Sądu co do swej wiarygodności, a zatem brak było podstaw do odmowy dania im wiary.

Pozostałe dokumenty złożone w sprawie nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż nie wnoszą do sprawy nowych istotnych okoliczności.

Ustalając stan faktyczny sprawy Sąd wziął również pod uwagę zeznania powoda złożone na okoliczność zawarcia umowy ubezpieczenia z pozwanym towarzystwem oraz jej warunków, a także dokonania lub niedokonania indywidualnych uzgodnień postanowień umownych z powodem, w szczególności zasad alokacji środków, pobierania i wyliczenia opłaty likwidacyjnej, oświadczeń i zapewnień składanych mu przy zawarciu umowy. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza co do wskazywanych przez powoda okoliczności zawarcia umowy oraz braku możliwości negocjowania warunków umowy. Powód w sposób spójny i logiczny przedstawił swoje oczekiwania i cele związane z zawarciem umowy z pozwanym oraz przebieg rozmów z pośrednikami poprzedzających zawarcie umowy, wobec czego Sąd nie znalazł podstaw do odmowy dania wiary jego zeznaniom.

W niniejszej sprawie powód domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 8.764,48 zł tytułem zwrotu środków zgromadzonych przez powoda, zatrzymanej przez pozwanego w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze Składką Regularną (...), zawartej między stronami w dniu 21 grudnia 2006 r. Między stronami bezsporny był fakt zawarcia ww. umowy oraz jej rozwiązania z dniem 2 stycznia 2017 r. na skutek wypowiedzenia umowy przez powoda i złożenia przez niego wniosku o wypłatę Wartości Wykupu. Poza sporem pozostawało również to, że w związku z rozwiązaniem umowy pozwany ustalił wartość części bazowej rachunku powoda na kwotę 57.973,05 zł, z której naliczył i wypłacił powodowi Wartość Wykupu w kwocie 49.208,57 zł, a pozostałą kwotę, tj. 8.764,48 zł, stanowiącą 15,12% części bazowej rachunku, pozwany zatrzymał tytułem opłaty likwidacyjnej.

Powód wskazywał, że postanowienia umowne dotyczące zasadności i wysokości opłaty likwidacyjnej pobieranej w związku z wypłatą Wartości Wykupu, zawarte w § 25 OWU oraz w ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU, stanowią niedozwolone postanowienia umowne, o jakich mowa w art. 385¹ § 1 k.c., i jako takie nie wiążą powoda. Pozwany kwestionował natomiast abuzywność wskazanych postanowień umownych i wskazywał, że postanowienia te określają główne świadczenia stron, co potwierdza przede wszystkim treść i systematyka umowy zawartej z powodem, zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny, a zawierając umowę powód miał wiedzę odnośnie obowiązku uiszczenia opłaty likwidacyjnej w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy, a ponadto, w ocenie pozwanego, nie sposób zgodzić się z twierdzeniami powoda, iż pozwany w sposób nieuczciwy zataił czy próbował ukryć przed powodem istnienie ryzyka obciążenia powoda znacznymi opłatami likwidacyjnymi w sytuacji wcześniejszego rozwiązania umowy. Pozwany podniósł także, że sporne postanowienia umowne nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco interesów powoda jako konsumenta, gdyż warunki wypłaty Wartości Wykupu są powiązane z kosztami ponoszonymi przez ubezpieczyciela w pierwszych latach trwania umowy, których precyzyjne wyliczenie w części przypadającej na umowę zawartą z powodem nie jest wprawdzie możliwe, jednak mają one realne znaczenie dla kalkulacji Wartości Wykupu, ponadto żadne przepisy prawa nie zobowiązują powoda do wskazywania, na pokrycie jakich konkretnie kosztów przeznaczane są opłaty pobierane w ramach umów ubezpieczenia. Pozwany podnosił również, że z założenia umowa z powodem miała trwać 15 lat, zaś rozwiązanie umowy przed upływem tego okresu powoduje, że koszty ponoszone przez pozwanego nie mogą zostać w żaden sposób skompensowane zyskami uzyskiwanymi z tytułu mowy ubezpieczenia i w konsekwencji są one kompensowane uwzględnieniem pomniejszenia Wartości Polisy o opłatę likwidacyjną. Pozwany zarzucał też brak istotności prawnej w twierdzeniu, że postanowienia umowy dotyczące opłaty likwidacyjnej są podobne do postanowień wpisanych do rejestru postanowień prowadzonego przez UOKiK.

Wobec powyższych stanowisk stron rzeczą Sądu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy sporne postanowienia umowy łączącej strony, dotyczące zasadności i wysokości opłaty likwidacyjnej pobieranej w związku z wypłatą Wartości Wykupu, zawarte w § 25 OWU oraz w ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU, stanowią niedozwolone postanowienia umowne, o jakich mowa w art. 385¹ § 1 k.c., a zatem, czy postanowienia te kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy oraz czy postanowienia te nie odnoszą się do określonych jednoznacznie głównych świadczeń stron. Kwestia braku indywidualnego uzgodnienia treści spornych postanowień z powodem oraz fakt, że stosunek prawny wynikający z umowy łączącej strony stawia powoda w roli konsumenta były bowiem między stronami bezsporne.

W pierwszej kolejności wskazać jeszcze należy, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają decydującego znaczenia uprzednio wydane orzeczenia sądowe w innych sprawach, w tym wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, bowiem badanie spornych postanowień umownych pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c., odbywa się w ramach tzw. kontroli incydentalnej, dotyczącej analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, gdzie Sąd każdorazowo zobowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. Powoływanie się przez powoda na analogię spornych postanowień umownych z postanowieniem umownym uznanym za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 1 września 2011 r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 3669/11 pozostaje więc bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Zgodnie zatem z ww. zapisami OWU treść spornych postanowień umownych brzmi:

- „Wysokość kwoty do wypłaty, powstałej w wyniku naliczenia Wartości Wykupu, jest równa Wartości Polisy, obliczonej według Cen Jednostek Funduszy z najbliższego Dnia Wyceny danego Ubezpieczeniowego Funduszu Kapitałowego, następującego najpóźniej po drugim dniu roboczym od dnia rozwiązania Umowy, pomniejszonej o opłatę likwidacyjną, pobraną od wartości tej części środków wypłacanych z Rachunku Jednostek Funduszy, która stanowi wartość Jednostek Funduszy zakupionych z opłaconej Składki Regularnej, należnej w okresie pierwszych pięciu L. Polisy, po uwzględnieniu umorzeń Jednostek Funduszy, z zastrzeżeniem ust. 4” (§ 25 ust. 3 OWU),

- „Stawka opłaty likwidacyjnej w pierwszych dwóch L. Polisy wynosi 0%, a od trzeciego Roku Polisy wynosi: 100% - (96,7%)^(K-T), gdzie (...) - mniejsza z dwóch wielkości: a) liczba pełnych L. Polisy, za które została zapłacona Składka Regularna, b) liczba pełnych L. Polisy licząc od dnia zawarcia Umowy do dnia wystąpienia o wypłatę Wartości Wykupu, K - Okres (...) (ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU).

W ocenie Sądu ww. sporne postanowienia umowne dotyczące wysokości i sposobu ustalania kwoty świadczenia podlegającego wypłacie na rzecz ubezpieczonego w związku z przedterminowym rozwiązaniem umowy nie dotyczą głównych świadczeń stron umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Za postanowienia określające główne świadczenia stron każdej umowy uznać należy, zdaniem Sądu, takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia - czyli tzw. essentialia negotii. W przypadku przedmiotowej umowy ubezpieczenia są to: udzielenie ochrony ubezpieczeniowej i spełnienie świadczenia ubezpieczeniowego przez pozwanego w przypadku zajścia wypadku ubezpieczeniowego oraz ciążąca na powodzie zapłata składki ubezpieczeniowej. Natomiast postanowienia określające wysokość świadczeń wypłacanych przez pozwanego w sytuacji wcześniejszego rozwiązania umowy nie mogą zostać uznane za postanowienia określające główne świadczenia stron, gdyż wbrew twierdzeniom pozwanego - sformułowanym głównie na podstawie glosy Kierownika Katedry Prawa (...) Wydziału Prawa i Administracji (...) dr hab. M. S. do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2015 r. wydanego w sprawie III CZP 87/15 - nie warunkują one bytu umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, bowiem nie mają związku z zajściem jakiegokolwiek z wypadków ubezpieczeniowych objętych zakresem tej umowy. Zauważyć bowiem należy - wbrew twierdzeniom pozwanego - że zgodnie z § 3 OWU przedmiotem ubezpieczenia jest życie Ubezpieczonego, a zgodnie z § 4 OWU zakres ubezpieczenia obejmuje następujące zdarzenia ubezpieczeniowe: dożycie przez Ubezpieczonego Daty Dożycia oraz Śmierć Ubezpieczonego w Okresie (...). Zgodnie zaś z § 2 pkt. 20 OWU Świadczenie Ubezpieczeniowe

to kwota wypłacana przez Ubezpieczyciela w przypadku zajścia któregokolwiek ze zdarzeń ubezpieczeniowych wskazanych w § 4. Tym samym nie można zgodzić się z pozwanym, iż Wartość Wykupu jest jednym z rodzajów świadczeń zapewnianych w ramach umowy obok świadczenia z tytułu śmierci i z tytułu dożycia. Jest to świadczenie dodatkowe, uboczne, niezwiązane z przedmiotem ubezpieczenia. O uznaniu Wartości Wykupu za jedno z głównych świadczeń stron umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym nie świadczy również przywołana przez pozwanego treść art. 13 ust. 4 nieobowiązującej już ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1206 ze zm.), zgodnie z którym w zakresie ubezpieczeń na życie, jeśli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), zakład ubezpieczeń jest obowiązany do określenia lub zawarcia w umowie ubezpieczenia (...) zasad ustalania wartości świadczeń oraz wartości wykupu ubezpieczenia, w tym również zasad umarzania jednostek ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego i terminów ich zamiany na środki pieniężne i wypłaty świadczenia. Faktem jest, że na zakładzie ubezpieczeń ciąży szereg obowiązków dotyczących zwłaszcza treści umowy ubezpieczenia, co nie oznacza jednak, że każdy z obligatoryjnych elementów takiej umowy odnosi się bezpośrednio do głównego świadczenia ubezpieczeniowego i powinien być z nim utożsamiany. Ponadto zauważyć należy, że ww. ustawa wskazywana przez pozwanego utraciła moc z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1170 ze zm.), tj. z dniem 1 stycznia 2016 r. i nie ma zastosowania do umowy będącej podstawą żądania pozwu w niniejszej sprawie (zgodnie z art. 482 ww. ustawy z dnia 11 września 2015 r.).

Podsumowując powyższe rozważania należało uznać, że sporne postanowienia umowy łączącej strony mogą zatem zostać uznane za klauzule abuzywne na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., gdyż nie odnoszą się one do głównych świadczeń stron.

Wobec powyższego za bezzasadne i niemające znaczenia dla abuzywności spornych postanowień umownych uznać należało argumenty pozwanego dotyczące jednoznacznego sformułowania treści tych postanowień, skoro nie dotyczyły one głównych świadczeń stron. Również wiedza powoda dotycząca obowiązku uiszczenia opłaty likwidacyjnej w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy i zawarcie umowy po zapoznaniu się z zapisami OWU nie oznaczają, że postanowienia dotyczące ustalania Wartości Wykupu i pobierania przez pozwanego opłaty likwidacyjnej nie spełniają przesłanek abuzywności. Z tego samego względu za chybiony uznać należało również zarzut pozwanego, iż powód nie skorzystał z prawa do odstąpienia od umowy w ciągu 30 dni od doręczenia polisy przez pozwanego, w związku z czym warunki umowy wskazane w polisie nie były dla powoda zaskoczeniem. Całkowicie niezrozumiałą natomiast jest zarzut pozwanego, iż nie sposób zgodzić się z twierdzeniami powoda, że pozwany w sposób nieuczciwy zataił czy próbował ukryć przed powodem istnienie ryzyka obciążenia powoda znacznymi opłatami likwidacyjnymi w sytuacji wcześniejszego rozwiązania umowy. W trakcie toczącego się postępowania, w tym w treści złożonego pozwu, powód nie podnosił bowiem wskazywanych przez pozwanego twierdzeń.

Przechodząc do kwestii kształtowania przez sporne postanowienia umowne praw i obowiązków powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, zgodzić należy się z poglądami wyrażanymi w orzecznictwie, w szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, iż rażące naruszenie interesów konsumentów polega na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na ich niekorzyść, zaś ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami w zakresie treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu klauzul godzących w równowagę kontraktową stron (patrz: wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r. w sprawie I CK 832/04, Lex nr 159111).

W ocenie Sądu określona w spornych postanowieniach umownych wysokość opłaty likwidacyjnej jest rażąco wygórowana i powoduje, że w przypadku rozwiązania umowy zawartej na okres 15 lat przed końcem tego okresu ubezpieczony konsument pozbawiony zostaje możliwości uzyskania zwrotu wszystkich wpłaconych przez niego uprzednio składek, gdyż środki te przejmuje pozwany – niezależnie od wartości środków jakie wpłacił ubezpieczony. Takie ukształtowanie stosunku prawnego pomiędzy pozwanym jako ubezpieczycielem, a ubezpieczonym konsumentem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy słabszej strony tego stosunku prawnego tj. konsumenta.

Zdaniem Sądu sposób określenia wysokości świadczenia wypłacanego ubezpieczonemu w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy, tj. pomniejszenie wartości polisy o opłatę likwidacyjną, której wielkość zależy wyłącznie od daty rozwiązania umowy (tj. roku obowiązywania polisy, w którym następuje rozwiązanie umowy) – zgodnie ze wzorem matematycznym wskazanym w ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU, nie znajduje żadnego uzasadnienia w rzeczywistości ponoszonych przez pozwanego kosztach, ani nie pozostaje w związku z jego ryzykiem. Jak wskazał pozwany warunki wypłaty Wartości Wykupu są powiązane z wysokimi kosztami ponoszonymi przez pozwanego w pierwszych latach trwania umowy ubezpieczenia, które mogą zostać skompensowane zyskami osiąganymi przez pozwanego w kolejnych latach, w związku z czym dochodowość umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym jest warunkowana długością ich trwania. Skoro więc pozwany zakładał, że powód będzie opłacał składkę przez 15 lat obowiązywania umowy, to koszty związane z wykonywaniem działalności ubezpieczeniowej, w tym koszty wykonywania umowy ubezpieczenia zawartej z powodem, zostały podzielone do rozliczenia na okres 15 lat. Do kosztów tych należą przede wszystkim koszty akwizycji, w tym koszty bezpośrednie (prowizje pośredników ubezpieczeniowych, wynagrodzenia wraz z narzutami pracowników zajmujących się akwizycją, koszty badań lekarskich, koszty atestów i ekspertyz przy ocenie ryzyka ubezpieczeniowego, koszty wystawienia polis, koszty włączenia umowy ubezpieczenia do portfela ubezpieczeń) oraz koszty pośrednie (koszty reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych, koszty ogólne związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis).

Wynika z tego, że pozwany przy określeniu wysokości Wartości Wykupu bierze pod uwagę wszystkie koszty swojej działalności, gdzie znaczna część kosztów funkcjonowania pozwanego oraz jego ryzyko są pokrywane przez konsumenta w ramach szeregu innych opłat pobieranych przez pozwanego, m.in. opłaty administracyjnej, opłaty za zarządzanie aktywami czy opłaty za ryzyko (§ 26 OWU). Opłaty te winny być przez pozwanego odpowiednio skalkulowane już przy zawarciu umowy ubezpieczenia, tak aby uzyskiwane z nich środki pieniężne pokrywały koszty związane z wykonywaniem umowy ubezpieczenia. Również kwestie wzajemnych rozliczeń prowizji między pozwanym a pośrednikiem powinny zostać uregulowane między nimi w taki sposób, aby zabezpieczone zostały interesy obydwu stron, brak jest natomiast jakichkolwiek podstaw do obciążania tymi kosztami konsumenta i przerzucania na niego ryzyka wynikającego z niezagwarantowania sobie przez pozwanego ubezpieczyciela zwrotu prowizji (lub jej części) od pośrednika. W ocenie Sądu wysokość i sposób ustalania Wartości Wykupu powinny być natomiast uzależnione jedynie od kosztów, jakie pozwany faktycznie ponosi w związku z wygaśnięciem umowy ubezpieczenia.

W ocenie Sądu nie stanowi też dostatecznego usprawiedliwienia dla stosowania przez pozwanego rygorystycznego i automatycznego sposobu naliczania i wypłacania Wartości Wykupu (a tym samym zatrzymywania pozostałej części zgromadzonych przez ubezpieczonego środków) okoliczność, że umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi mają ze swej natury długoterminowy charakter, a ich dochodowość warunkowana jest długością trwania, więc dopiero gdy umowa trwa wystarczająco długo – wysokie koszty poniesione na początku jej trwania mogą zostać zrekomensowane zyskami osiąganymi w kolejnych latach. Jak już wyżej wskazano, koszty te winny być przez pozwanego odpowiednio skalkulowane już przy zawarciu umowy ubezpieczenia.

Wskazać również należy, że kwestionowane postanowienia umowne, jak i inne postanowienia wzorca umowy, tj. OWU, nie zawierają pełnej i kompletnej definicji Wartości Wykupu, w tym nie wskazują, o jakie konkretnie koszty pozwanego świadczenie to jest pomniejszane. Zapisy dotyczące naliczenia Wartości Wykupu (§ 25 ust. 3 OWU), w tym sposób ustalania stawki opłaty likwidacyjnej (ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU), w ogóle nie odnoszą się do ponoszonych przez pozwanego kosztów, którymi obciążany jest konsument w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że pozwany – mimo zgłoszenia w treści odpowiedzi na pozew dowodów w postaci zestawienia prowizji wypłaconych pośrednikowi ubezpieczonemu w związku z zawarciem umowy ubezpieczenia z powodem wraz z fakturami i potwierdzeniami zapłaty oraz w postaci zestawienia kosztów dla polisy nr (...), co do których pozwany zastrzegł możliwość ich złożenia na rozprawie - nie przedłożył tych dokumentów aż do zamknięcia rozprawy, wskazując jednocześnie w treści tej samej odpowiedzi na pozew, że precyzyjne wyliczenie poniesionych kosztów w części przypadającej na umowę zawartą z powodem nie jest możliwe, a nadto, że żadne przepisy prawa nie zobowiązują pozwanego do wskazywania, na pokrycie jakich konkretnie kosztów przeznaczane są opłaty pobierane w ramach umów ubezpieczenia. Takie tłumaczenie pozwanego (sprzeczne ze zgłoszonymi dowodami) w żadnych

okolicznościach nie może prowadzić do uznania spornych postanowień umowy za precyzyjne oraz zgodne z dobrymi obyczajami i nienaruszające interesu konsumenta. Ponadto nie ulega żadnej wątpliwości, że pozwany, rezygnując z przedłożenia przedmiotowych dokumentów, zrezygnował również z możliwości wykazania zasadności swoich zarzutów.

W tym miejscu, wobec powyższych rozważań dotyczących wysokości i sposobu ustalania przez pozwanego Wartości Wykupu, odnieść należy się do złożonego przez pozwanego wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego aktuarium na: okoliczność prawidłowości kalkulacji ponoszonych przez pozwaną kosztów związanych z umową zawartą z powodem (zgodność z metodami aktuarialnymi), okoliczność wpływu kosztów związanych z umową zawartą z powodem na wysokość świadczeń określonych w umowach, okoliczność istnienia wzajemnych powiązań pomiędzy wartością świadczeń określonych w umowie zawartej z powodem a kosztami i ryzykiem pozwanej oraz okoliczność wpływu ustalenia, że kwestionowane postanowienia umowy stanowią niedozwolone klauzule umowne oraz wpływu ustalenia, że pozwany jest zobowiązany do wypłaty Wartości Rachunku w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy na możliwość wykonywania zobowiązań przez pozwanego wobec wszystkich ubezpieczających i ubezpieczonych oraz na możliwość wykonywania przez pozwanego działalności ubezpieczeniowej.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że sporządzenie przez biegłego opinii uwzględniającej okoliczności wskazane przez pozwanego wiązałoby się z koniecznością zbadania przez biegłego w siedzibie pozwanego jego pełnej dokumentacji finansowej z lat 2006-2016, bowiem pozwany nie złożył do akt żadnych materiałów, na podstawie których biegły mógłby sporządzić pełną, kompletną i rzetelną opinię, wobec czego wykonanie takiej opinii byłoby bardzo kosztowne, a ponadto znacznie przedłużyłoby niniejsze postępowanie. W ocenie Sądu wystarczającym natomiast dla ustalenia, czy sposób określenia wysokości świadczenia wypłacanego ubezpieczonemu w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy narusza dobre obyczaje i interesy powoda jako konsumenta, było przedstawienie przez pozwanego zgłoszonych przez niego i nie przedłożonych dowodów, w szczególności w postaci zestawienia poniesionych przez pozwanego kosztów dla polisy nr (...). Z doświadczenia Sądu przy rozpoznawaniu analogicznych spraw wynika bowiem, że ustalenie okoliczności spornych w oparciu o taki dokument jest wystarczające i nie wymaga wiadomości specjalnych. Natomiast gdyby na podstawie przedstawionego przez pozwanego zestawienia kosztów dla ww. polisy Sąd uznał, że jednak nie jest ono wystarczające, wówczas zaszyby podstawy do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego posiadającego wiadomości specjalne w spornym zakresie. Wniosek pozwanego został więc oddalony przez Sąd na podstawie art. 278 § 1 k.p.c. a contrario.

Wskazać jeszcze należy, że z treści spornych postanowień umownych oraz powyższych rozważań wynika, że ubezpieczyciel, stosując sporne postanowienia umowne, przewidział dla ubezpieczonego konsumenta swoistą sankcję za rezygnację z kontynuowania umowy bez powiązania jej z realnie poniesionymi wydatkami. Nie ulega natomiast wątpliwości, że niedozwolone są postanowienia umowne uszczuplające ustawowe uprawnienia konsumenta. Uprawnienie ubezpieczającego do wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na życie w każdym czasie jej trwania (art. 830 § 1 k.c.) jest uprawnieniem prawokształtującym, które – wobec treści spornych postanowień umownych – podlega materialnemu ograniczeniu poprzez zastrzeżenie przez ubezpieczyciela opłaty za rezygnację z polisy (w postaci pobranej opłaty likwidacyjnej pomniejszającej Wartość Wykupu) w kwocie, która czyni korzystanie z prawa do zrezygnowania z ubezpieczenia iluzorycznym. Osoba rozsądnie oceniająca rzeczywistość powstrzyma się bowiem z rezygnacją z ochrony ubezpieczeniowej w tych latach jej trwania, kiedy Wartość Wykupu stanowi nieznaczną część środków zgromadzonych przez ubezpieczonego, gdyż rozwiązanie umowy jest wtedy skrajnie niekorzystne. Nałożenie we wzorcu umowy na konsumenta de facto obowiązku zapłaty kwoty pieniężnej (poprzez pomniejszenie Wartości Wykupu), i to w znacznej wysokości, w razie skorzystania przez niego z prawa przyznanego mu w ustawie do rozwiązania umowy jest więc sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdyż zmierza do ograniczenia ustawowego prawa konsumenta, czyniąc ekonomicznie nieopłacalnym korzystanie z tego prawa.

Podsumowując powyższe rozważania uznać należało, iż kwestionowane przez powoda postanowienia dotyczące wysokości i sposobu ustalania kwoty świadczenia podlegającego wypłacie na rzecz ubezpieczonego w związku z przedterminowym rozwiązaniem umowy kształtują prawa i obowiązki powoda jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interes, gdyż nie zabezpieczają interesu powoda jako słabszej

strony umowy ubezpieczenia i prowadzą do uzyskiwania przez ubezpieczyciela korzyści kosztem ubezpieczonego. Postanowienia te stanowią zatem w ocenie Sądu niedozwolone postanowienia umowne, o jakich mowa w art. 385¹ § 1 k.c. Powód ma więc prawo żądać od pozwanego zwrotu zatrzymanej części zgromadzonych przez siebie środków, gdyż wysokość wypłacanej powodowi Wartości Wykupu została ustalona według zasad nieskutecznych w stosunku do powoda. Zatrzymana przez pozwanego część środków zgromadzonych przez powoda została więc zatrzymana bez podstawy prawnej, a tym samym pozwany bezpodstawnie uzyskał korzyść majątkową względem powoda (art. 405 k.c.). Pozwany jest więc zobowiązany do zwrotu powodowi uzyskanej korzyści majątkowej, a zatem roszczenie powoda dochodzone w niniejszej sprawie zasługiwało w całości na uwzględnienie.

Mając na uwadze powyższe Sąd, na podstawie § 25 ust. 3 OWU oraz ust. 15 Załącznika nr 1 do OWU, dotyczących umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze Składką Regularną (...) z dnia 21 grudnia 2006 r., w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. oraz w zw. z art. 405 k.c. i art. 410 k.c. uwzględnił powództwo w całości i w pkt. I wyroku zasądził od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz powoda kwotę 8.764,48 zł tytułem zwrotu części środków zgromadzonych przez powoda, zatrzymanej przez pozwanego w postaci opłaty likwidacyjnej w związku z rozwiązaniem umowy przed końcem okresu jej obowiązywania. Ponadto na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie od ww. kwoty od dnia 24 marca 2017 r. (zgodnie z niekwestionowanym w tym zakresie żądaniem pozwu) do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. i w zw. z § 2 pkt. 4 w zw. z § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1800), zasądając w pkt. II wyroku od pozwanego - jako strony przegrywającej postępowanie - na rzecz powoda kwotę 2.117,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na którą składają się: kwota 300,00 zł tytułem uiszczonej opłaty od pozwu, kwota 1 800,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz kwota 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.